

# LLORET A L'ANY 1002

(SEMPRE HAN TINGUT BEC LES OQUES)

per J. M. PONS i GURI

**E**l famós document de l'any 966, dit del mil·lenari de Lloret, que ens arribà per mitjà de còpies dels segles XVII i XVIII, no pertany pròpiament a la història lloretenca, sino a la seva protohistòria, car fa l'esment d'aquests verals a l'explicar el terme de Tossa.

El document més antic – quan menys fins ara l'únic conegut – que tracta especialment de Lloret, és un original escrit en un pergami meravellosament conservat, del qual no fa masses anys vaig tenir l'avinentesa de fer-ne un estudi crític paleogràfic (1).

L'origen del document i, fins i tot, de què Lloret es considerés l'any 1002 com un territori o alou separat del terme de Maçanet de La Selva – cosa que, tard o d'hora, també hauria esdevingut per altres motius –, es deu al que avui, segons la nostra benèvola i metafòrica manera de dir les coses, la qualificariem d'operació financera, però que, en termes més exactes, seria quelcom que s'acosta molt a una apropiació indeguda... Bon començament de la nostra història !

D'això se'n fa ressó el document de l'any 1002, per mitjà del qual es volgué resoldre el problema creat per aquella manipulació financera; però la cosa venia de molt abans.

El comte de Barcelona i de Girona Ramon Borrell, marquès de la Gòtia, amb la seva muller per tants motius famosa comtessa Ermesenda, havien rebut en préstec – ara en diríem en precari – del vescomte Seniofred de Girona, un alou conegut per lloc de Palol dins del comtat de Besalú, i per això venien obligats a retornar-lo al vescomte bon punt aquest els hi reclamés.

Un fill del vescomte de Girona, anomenat Ramon, era vassall i home de l'host del comte de Barcelona i tenia de rebre ajut del seu senyor, segons sembla per tal de ser redimit com a presoner de guerra; i aquest era un dels deures del comte amb el seu vassall.

Al comte Ramon Borrell li calien 25 unces d'or fi i no les tenia. Aleshores es pagava en bona moneda i encara no s'havien inventat els paperots ni les trafiques de crèdit a l'estil d'avui. A la nostra Marca Hispànica no hi havia bancs, sino algun jueu escadusser. Per això el nostre comte i la mai prou ponderada Ermesenda, van trobar la solució demanant un préstec al comte de Besalú, el famós Bernat Tallaferro. Per garantia li "empenyoraren" l'alou de Palol, que no era d'ells, sino del vescomte Seniofred de Girona. O sia que, més o menys tranquil·lament, van disposar del que no els pertanyia. Aquell "empenyament" era el que ara se'n diu carta de gràcia; el prestamista rebia la finca i, una volta passat el temps convingut sense que es tornés el diner deixat, bona nit viola ! El creditor es quedava definitivament amb la "penyora". Aquesta mena d'operacions garantia els creditors molt millor que les nostres hipoteques, que aleshores no estaven encara en ús, ni hi havien oficines hipotecàries que les poguessin enregistrar.

I així passà amb l'alou del vescomte de Girona, que, per aquest procediment finàcer del nostre preclar comte sobirà, feu seu el comte de Besalú, perquè Ramon Borrell i Ermesenda havien renunciat, fins i tot, a que es seguís el procés d'execució de la penyora regulat per la Llei Gòtica aleshores en vigència.

A un que no fos el nostre vescomte Seniofred, potser no se l'hauria arribat mai a compensar del perjudici sofert per aquella malifeta. Però Seniofred era un personatge important que es titulava "vescomte de Girona per la gràcia de Déu" i si aleshores s'haguessin repartit casinos de joc de ben segur que n'hi hauria tocat algun.

I, per tal d'indemnitzar-lo els comtes Ramon Borrell i Ermesenda, li cediren, en canvi, Lloret, "Lauredo" en deien aleshores, que era un alou comprés dins del terme de Maçanet de la Selva. I d'això en feren el document que estem comentant, el dia dos dels idus d'octubre ( 6 d'octubre ) de l'any sisè del regnat del rei Robert, que era el que hi havia a França ( any 1002 ). No es fa constar la localitat on va ser escrit tan interessant pergami – això era corrent en aquells temps – i el seu escrivà, el prevere Miró, que ens és conegut per alguns altres documents des de l'any 992, actuà en diversos indrets. Molt segur que l'escriptura fós signada a Barcelona o a Girona, però no a Lloret. I com que extractava de persones serioses, calia fer les coses bé o, quan menys, servir les apariències: Durant 2 anys els comtes de Barcelona podien tornar a Seniofred l'alou de Palol o bé les 25 unces d'or fi i, en aquest cas, el vescomte retornaria l'alou de Lloret; si passaven els 2 anys sense fer-ho, o bé Seniofred moria abans, l'alou de Lloret restaria per aquells o pels seus hereus en ple i definitiu domini. Com era de preveure – i ho sabem pels fets històrics posteriors – Lloret quedà pel vescomte de Girona.

Si el terme de Maçanet era aleshores tan gran, també ho resultava l'alou de Lloret. L'escriptura en pergami de l'any 1002 ens en fa una descripció sumària; aleshores no es donaven idees de la cabuda o superfície, sino tan sols de limitacions i, encara, aquestes eren simples punts de referència, car es feia més cas de les fites o "fexuracions" posades sobre el terreny que no pas del que diguessin els documents. Cal convenir en que les fites inspiraven més respecte que no pas ara. Traduïm al peu de la lletra, d'aquell infame llatí tan corromput, la descripció que l'escriptura ens donà de Lloret:

*"Et donem el nostre alou que tenim al comtat de Girona, al terme de Maçanet, al lloc enomenat "Lauredo" ( Lloret ), a saber cases, corral i hortes, arbres fruiters i no fruiters, terres, vinyes, boscos, con-*



Ajuntament de  
Lloret de Mar  
Servei d'Arxiu Municipal



reus i erms... i l'esmentat alou limita a la banda d'Orient a la "Parada de Sesmond" ( Sesemundo ), i a la vinya que fou de Sadurní; a Migjorn amb la Mar i el terme de Blanes o sia el castell que anomenen de Forcadell; a Ponent el Mont Gros i al cim del Mont Barbat; i a Tramuntana s'ajunta amb el Vilar Daniel, el Camp Cominal i el terme de Caldés ( Caulers )".

Ens parla d'un Lloret rural, amb cases que, si no eren d'aloers o personatges importants, aleshores eren barracotes, conreus, horts, fruiters, vinyes i boscos. No oblidem, però, que l'escriptura no era feta a Lloret mateix i la descripció responia a una de tantes fórmules en ús en quan al contingut del que hi podia haver dins de les limitacions més o menys imprecises. No oblidem la inseguretats dels indrets apropiats a la ma, fàcilment accessibles a les devastacions tan de moros com dels mateixos cristians, especialment en llocs no fortificats. Cal creure que les vivendes, horts i fruiters i vinyes serien bastant terra endins i que s'aprofitaria l'aigua superficial de les rieres, aleshores més abundosa que no pas ara per raó de la gran extensió del boscatge i dels matolls.


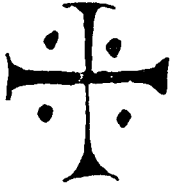
La limitació de l'alou sembla feta de memòria i amb dades imprecises i convencionals: A la banda de Llevant, cap a Tossa, es fa esment d'una "parada" – o sia l'hostal –, de Sesmond – que com veurem un altre dia era un personatge conegut per altres documents –, que seria en un vell camí interior, tal volta el que va de Tordera a Tossa passant per Can Sota i Can Samada; al mateix indret ens hi posa la vinya que fou de Sadurní, que tornarem a trobar esmentada 77 anys després quan la dotació de la capella del castell de Lloret.

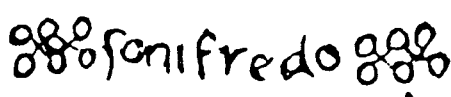
A Migjorn, la limitació és geogràficament perfecta: La mar i el terme del castell de Blanes dit aleshores de Forcadell; el topònim d'aquest castell es perdé amb el temps, però restà en un dels illots de les seves estribacions, Sa Forcanera.

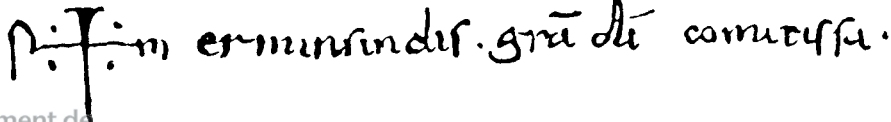
A Ponent, l'afrontació no lliga massa amb la que es fixà a la parròquia de Sant Romà l'any 1079. Concorde en quan al Mont Barbat que hi ha a l'extrem N-O, però en l'enfilada de terme en aquest document del 1002 se'ns hi posa un Mont Gros, que de cap manera podria ser el turó del mateix nom de la banda de Llevant, però possiblement podria coincidir amb el Terme Gros que encara figura a la carta a escala 1: 50.000 de l' I.G. y C.


La limitació de la banda de Tramuntana ens fixa una línia on es fa esment d'un Vilar Daniel – que res




Raimundus Grādicomes



sonifredo


ermensindis. grā dū comitissa.



**Ajuntament de  
Lloret de Mar**

Signatures dels principals actors d'aquesta tragicomèdia: "Raimundus gratia Dei Comes" ( Ramon Comte per la gràcia de Déu ), "Sonifredo" ( Sonifred ) i "Ermensindis gratia Dei Comitissa" ( Ermesenda Comtesa per la gràcia de Déu ).

té a veure amb el veïnat de Sant Daniel de Tordera - , vilar que pressuposa una important concentració agrícola en descampat, el Camp Cominal - que no podem saber on queia - , i Cauters. Es sobreenten que en aquell indret hi hauria la resta del terme de Maçanet; i de Vidreres encara no se'n parla.

A la subscripció d'aquest primer document realment històric de Lloret hi van prendre part moltes persones que, en la seva més gran partida, coneixem per altres informacions. Potser algun dia ens entretindrem a parlar d'aquests personatges.

La nostra terra encara no s'anomenava Catalunya i estava repartida, bé que de fet deslligats ja de la teòrica monarquia francesa, en comtats que es regien separadament; l'hegemonia de la casa de Barcelona es començava a consolidar, poc a poc. Però la nacionalitat existia i es parlava en català - i per ací i molts d'altres indrets "salàvem" com uns desesperats perquè aleshores el parlar "salat" no era exclusiu de la Costa Brava i les Illes - però escrivíem en un llatí tan pobre que aleshores l'entenia gairebé tothom.

NOTA: Trobareu el seu text íntegre en el nostre treball "DOCUMENT DEL VESCOMTE SENIOFRED DE GIRONA SOBRE LLORET", en "Archivo Histórico y Museu Fidel Fita", Circular No. 2 ( febrer 1962 ), pàgines 2 - 19.

EL NOU LLIBRE D'ESTEVE FABREGAS I BARRI

## LA SERP ES MOSSEGA LA CUA

UNA DISSECCIO JOCOSA I SENSE ATENUANTS  
DEL MON MODERN

Amb un sensible retard en relació al Dia del Llibre, motivat per la vaga de les Arts Gràfiques, Esteve Fàbregas ens ofereix, ara, el seu cinquè volum a la Biblioteca Selecta: "La Serp es mossega la cua" amb dibuixos de Cesc.

Componen aquest volum tres narracions satíriques dels costums de la nostra època, escrites a la manera dels contes clàssics per a gent gran, i amb bon humor. L'estil és directe i concís. No hi sobra ni hi falta res. L'autor, amb la seva proverbial modèstia, diu que el seu propòsit en escriure aquestes proses, fou, sobretot, "divertir el lector contant-li històries, tot fent-lo pensar un xic, potser." Però, en realitat "La serp es mossega la cua" és força més que una obra divertida i suggestiva; és una obra fonda i meditada. Sota una capa de "paradoxes, de sorpreses i de cops que ensenyen", hi ha per al lector matèria de reflexió i positius ensenyaments.

Qualsevol que hagi llegit "Alba de Prima" pot pensar que Esteve Fàbregas és un somiador, un idealista que creu en la possibilitat d'una ètica universal ideal acceptable per tothom. No. Ara, amb "La serp... Fàbregas ens presenta el món sota un altre aspecte. Aquell fatídic "Maledictus qui confidit in homine" d'Issaies és el lema d'una d'aquestes tràgi-còmiques narracions.

"La serp es mossega la cua" és la imatge de l'etern cercle viciós on cauen tants en aquest món. Es el drama dels qui tot percaçant el plaer troben el dolor; dels qui l'excés de llibertat els porta a l'esclavitud; del qui escull els primers llocs i és llançat als últims. "Cobdícia el palau d'un monarca i per la seva llar domèstica - diu Balnes d'aquests insaciabls - somja en un tron i troba un patíbul." Es la decepció del físic del nostre conte que, perfeccionant cada dia més el cinema, "inventa el teatre". És la trajectòria tancada del picapedrer ambició de la Fondalla, qui, després d'haver estat convertit, successivament a prec seu, per una fada miraclera, en l'astre sol, en núvol, en pluja, en mar i en roca, acaba suplicant a la seva benefactora que el torni convertir en picapedrer.

"La ciència vana, les riqueses, la glòria, el poder, l'hegemonisme, la irreflexió, representats per situacions gracioses i per personatges vius i actualíssims, - llegim a la nota editorial - van fent via, a través dels textos, cap als extrems pitjors, i acaben caient, desfets, víctimes d'ells mateixos, com marionetes tràgiques". Llegint entre ratlles, veurem, en acabar el llibre, que són pocs els qui hi queden drets: Els infants i els enamorats, tal vegada? Els boigs, els mansuets i els qui tenen fe en un ideal, potser?

Tampoc aquests contes, com "Alba de Prima", són d'un gènere gaire freqüent. Un diria que Esteve Fàbregas es complau a conrear aquells gèneres literaris que escassegen més en el món cultural català. Els autors als qui, a falta d'altres de la nostra llengua, va ser comparat per la crítica, amb motiu de la publicació d'Alba de Prima ( La Bruyère, La Rochefoucauld, Pascal, Marcial, Terenci, Tagore, els textos bíblics, etc ) en són una prova evident. Ara, en presència dels contes que comentem d'un escepticisme i d'una mordacitat aparents, escrits en olor de multituds, a ritme de metrallera i en un escenari amplíssim - tot el món - la comparació salta a la vista: Voltaire. Però això no acusa pas una falta de personalitat en l'estil i en l'obra del nostre autor, sinó tot el contrari. ¿ Per què, en una cultura com la catalana tan influïda per la cultura francesa, no hi han fet escola uns autors tan senyalers com els que hem anomenat?

En aquesta obra, com en les anteriors, Fàbregas dona la impressió que ho ha llegit tot, que ho sap tot. Cap matèria no li és estranya. Les Arts i les Lletres; la física, la medicina, les matemàtiques; les finances, la política i la guerra; la religió, la història, la filosofia... són presents en aquestes pàgines sense que en cap moment el text perdi fluidessa i amenitat.

"La serp es mossega la cua", començat d'escriure el 1935 i acabat el 1945, fa molts anys que esperava veure la llum pública. Tant se val! Si aquests contes fossin acabats d'escriure, no serien pas més frescos i actuals, perquè, en el fons, arrelen en l'immutable. Jo diria que "La serp..." i "Alba de Prima", són d'aquella mena d'obres que, a vegades, un cop afortunat les encimbella per ja no perdre l'actualitat mai més.

La nova sèrie de dibuixos de Cesc - "El món vist pels seus estrips" - que il·lustra i completa el llibre, inspirada en els tòpics més en voga dels nostres dies, és sens dubte una de les millors que devem a l'art i a l'enginy del gran dibuixant. A més, tenim ja "La serp se mord la queue", una mestriosa versió d'aquesta obra a la llengua francesa, escrita per la doctora Renée Mestrallet de Barrera, professora de la Universitat autònoma de Barcelona i ex traductora de les Nacions Unides, a Nova York.

Mentrestant, saludem l'aparició del nou llibre de l'escriptor de Lloret i li desitgem tot l'èxit immediat i futur de què és mereixedor.